

nalității, ci și pentru că îi lipsește înțelegerea adecvată a ceea ce este profund inimitabil. Caragialismul fără Caragiale e un nonsens desăvârșit. Și Baranga scapă duhului servil al mediocrității exact acolo unde se emancipează, cu tot respectul și cu un efort de inteligență, de tutela lui Caragiale. Prin cipiul emancipării sale e rezistența la machiavelic, și eroul său preferat este Blajinul metamorfozat, un generos structurat pe axa unui ideal de moralitate. „Turbarea” este expresia rezistenței morale, un alt fel de a fi „turmentat”. Aici, Baranga, cu o rădăcină înfiptă în pământul străvechi al unor alte seve, întinde un braț către „omul cu mârjoaga”, către Mitică Popescu, către Alexandru Andronic. Dar, ceea ce la eroul idealizat al lui Ciprian, al lui Camil sau al lui Sebastian este o victorie confuză, întreținută de idealuri nesigure și de așteptări fără nume, la Baranga este o victorie legitimată istoricește. Cu Baranga, cetățeanul, turmentat în fel și chip — trecut, adică, prin faza „turbării” — e întotdeauna la adresă. Cum s-ar spune: mârjoaga blajină a lui Baranga ajunge întotdeauna un Bucfal câștigător la potou, pur și simplu pentru că alergarea sa se consumă într-un ceas

privilegiat, în care, principal, ordinea ideală a lumii este acceptată ca o ordine reală. Ca această acceptare nu e scutită de contradicții dramatice, Baranga a știut-o foarte bine, și ultima sa piesă, ca și atâtea momente de dramă din comedile sale, ne dau sentimentul că întotdeauna a trăit în el un tragic, pe care numai moartea și, poate, o anumită filozofie a succesului l-au împiedicat să se afirme în chipul cel mai caracteristic. De va fi fost așa, asta înseamnă că aptitudinile tragicului, suspendate acum definitiv, aparțin pe veci tainicului teritoriu al operei nescrise. Încit, în ceasul legiuit cind în jurul osului original se verifică puterile memoriei, vor veni să dea mărturie nu păcatele omului, nici duhul nostru, tragic petcutuit de scepticismul Ecclziastului, ci tot soborul personajelor de comedie cu care, de atâtea ori, Baranga a știut să dea satisfacție spiritului nostru justițiar. Și asta, se vede, numai pentru că ursitoarele lui, de fapt bocitoare de meserie, vor fi avut ideea năstrușnică, demnă de geniul teatrului, de a-i urși destinul, travestite cu masca cōmediei.

Alexandru Sever

Părintele noii comedii

*D*acă înlăturăm rigiditatea și păstrăm doar o umbră de pedanterie și de suctudine, pe care le presupune clișeu figurii de părinte, fie acesta și spiritului, cultural — imaginea i se potrivește lui Aurel Baranga. Mai ales că propunerea nu vine de la colegii săi de vîrstă și nici de la generația imediat următoare, ci de la o tînără și valoroasă cercetătoare, Rozana Eminescu, în studiul „Viziune comică și structuri dramatice” (1975), ea îi dedică lui Baranga un laș bogat de analize pertinente, precizînd că „un important capitol al istoriei teatrului nostru, Baranga îl scrie singur”, socotit fiind un „părinte al acestei noi comedii” a epocii socialiste.

Intr-o jumătate de secol în care — pe plan mondial — scriitorii de teatru, pretutindeni contestati, dacă nu disprețuiți de critica literară, s-au îndepărtat de literatură, recuperînd, aiături de cuvînt, cu drepturi egale, gestualitatea, și afirmîndu-și astfel un crez estetic care acordă prioritate scenei și nevoilor ei concrete, spectacologice (dar și spectaculare și spectaculoase), Aurel Baranga, prin întreaga sa operă comediografică, s-a priceput să mențină contactul cu teatrul „literar”, tradițional, fără să diminueze eficacitatea „histrionică” și „scastică” a propriilor sale compoziții dramatice. Pentru exactitate, cu instinctul sigur al unui autentic om de teatru, încă tînărul Baranga, cel din anii '50, și-a formulat practic, cu alte cuvînte, și-a materializat în ineseși textele sale satirice, o poetică personală tinzînd să contopească omogen: a) lecturile (cu ochii minții, dar, în mod cert, și cu gîs tare, suport al extracordinarului său talent de recitator-imitator) ale unor clasici ai comediei, de auzergura lui Caragiale și a lui Gogol, ca să nu mai pomenim de Shakespeare; b) „regule” pragmatice ale „piesei bine făcute” (la pîdece bien faite, teoretizată, în secolul al XIX-lea, de Sarcey); cum și c) cunoașterea amănunțită a scenei, a variatelor dimensiuni ale expresivității sale specifice (ceea ce va stimula și ulterioarele încercări regizorale, de autor aproape „total”).

Prin abila, măsurata valorificare a acestor trei elemente, Baranga și-a usigurat, de cele mai multe ori, succesul absolut (și de stimă, și de public). Fiîndcă,

el a fost, prin excelență, un autor de succes, înobilind chiar noțiunea. Cum? ...Primul nostru autor de comedie nouă... se bucură de un succes binemeritat — observă tinăra cecetătoare sus-citată scoțind în relief și permanenta capacitate de prămenire tehnică, a procedurilor, tipică pentru autorul studiat — un succes datorat, în primul rând, faptului că piesele lui ating întotdeauna aspectele cele mai strict actuale ale realității noastre“. Așa se explică fenomenul, rar întâlnit în viața teatrală de la noi, dar și de aiurea, al unor comedii care țin așiful cu deceniile, într-o suită continuă de reprezentații. Sute: ele poartă semnătura exclusivă a lui Baranga. După el, aproape fără excepție, succesul de casă tinde să se despartă de succesul de stimă, popularitatea — de prestigiul profesional, artistic.

Comedia autolitonă „nouă“ și-a pierdut părintele, care — ieșind din scena vieții, și rămânând pe aceea, imperitură, a istoriei teatrului — aparține de-acum înainte și comediei „vechi“, de fapt comediei autohtone pur și simplu, pantlăconului culturii noastre de totdeauna. Am credința că opera teatrală, cel puțin partea ei cea mai vitală, a lui Aurel Baranga va spori ca valoare odată cu trecerea timpului. Precum vinul de calitate sau precum șampania, cu care lui Baranga îi plăcea să-și compună replicile.

Florian Potra

Un om, într-o secundă

Dacă teatrul acestui om cu nume de staroste al lupilor nu va putea fi totuși judecat, cu un ochi nepătinaș, decât după ce vom avea o perspectivă mai îndepărtată asupra epocii, Omul, acest om cu nume de staroste al lupilor, numai noi, cei mai tineri și mai vîrstnici, îl putem regreta, cu emoția inimii și vitalitatea cerebrală de care sintem în stare.

Adversar al funcționarului obscur și nociv, specie de birocrat al spiritului, care, pe deasupra, mai încerca să și intre — și uneori chiar s-a pripășit — pe sub porțile literaturii, omul acesta, Baranga, invidiat nu atît pentru talentul său funciar cît pentru puterea uriașă de muncă, pentru îndărătnicia cu care nu se lăsa smuls de la masa de lucru, era de o generozitate paradoxală.

Lui i s-a datorat prezența pe scenă a unor tineri scriitori care s-au dovedit a fi comediografii de azi și de mine; acești (foști) tineri, dacă încă n-au recunoscut-o, o vor face cu siguranță în momentele lor de cum-pănă sufletească.

Dar, mai mult decât orice, omul acesta cu nume de staroste al lupilor era un sincer patriot. Iubea România și limba română, destinul acestui popor. În numele acestui ideal a și scris.

M-a oprit într-o zi, în holul redacției, fără să bănuiesc pentru care motiv anume, fără să-mi dau seama de ce devenise dintr-odată, acest om cu nume de staroste al lupilor, sentimental: „Ai dreptate, poete, *fie vremea bună-rea, dămărim cu Dunărea*.“ Citase dintr-un colind pe care îl publicasem cu multă vreme în urmă. Această memorie formidabilă — Baranga era, în conștiința mea, în primul rînd dramaturg — mi-a demonstrat-o și peste alți cîțiva ani, cînd, regizindu-și la Teatrul Mic un text, m-am dus să-mi fac datoria de reporter. M-a primit ca pe un vechi prieten, acolo, pe scenă, și a ținut să mă recomande actorilor, știind desigur ca aceștia mă cunoșteau bine: „A venit poetul, să vadă cum ne *dunărește Dunărea*. Uite, voi vorbi eu în numele vostru“. „Dunărea ne *dunărește*“ era un alt vers din *Colindul meu*.

Era, știa să fie, lăuntric, cu adevărat, un om. Un om care, într-o singură secundă, reușea să sublinieze ingenios demnitatea interlocutorului. Era atotștiutorul secundeii în care, airdoma vaselor comunicante, iubirea umană, spirituală, găsește lăcașuri în toate orgile. În acea secundă, Baranga, acest om cu nume de staroste al lupilor, era în întregime un simbol.

Paul Tutungiu